

มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
Wisdom of the Land

การวิจัยทางสังคมศาสตร์กับประเด็นที่มีความเสี่ยง ต่อจริยธรรมการวิจัย

รศ.ดร.ศรินันท์ กิตติสุขสถิต
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

โครงการอบรมจริยธรรมการวิจัย

ประเด็นจริยธรรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 5 (2/2560)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล

วันพฤหัสบดีที่ 14 ธันวาคม 2560 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ณ ห้องสระบัว (109) ชั้น 1 อาคารประชาสังคมอุดมพัฒน์

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล

เนื้อหา

หลักการพื้นฐานจริยธรรมการวิจัยในคนทางด้านสังคมศาสตร์

- ความจำเป็นในการทำวิจัยในคน
- หลักจริยธรรมกับการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์

ประเด็นทางจริยธรรมกับการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์

- การวิจัยในคนด้านสังคมศาสตร์กับประเด็นที่มีความเสี่ยงต่อจริยธรรมการวิจัย
- ความละเอียดอ่อนของการวิจัยเชิงคุณภาพกับประเด็นด้านจริยธรรม

ความจำเป็นในการทำวิจัยในคน

- ☺ เข้าใจพฤติกรรมของคนและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สาธารณสุข วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ให้ดีขึ้น
- ☺ บรรเทาความทุกข์ทรมานจากหลากหลายสาเหตุ
- ☺ ขจัดความไม่รู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่
- ☺ ความก้าวหน้าทางวิชาการ

ความจำเป็นที่ต้องพิจารณาโครงร่างวิจัยก่อนให้การรับรอง

- **Research design** สามารถตอบโจทย์คำถามวิจัยได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรที่เหมาะสมกับระเบียบวิธีวิจัย
- กำหนดเกณฑ์การตัดเข้า และตัดออกที่เหมาะสม ไม่รับผู้ที่อาจเกิดอันตรายหากเข้าร่วมวิจัย
- มีกระบวนการติดตามดูแลผู้เข้าร่วมวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยที่มีความเสี่ยง จะต้องตั้งเกณฑ์การยุติเป็นรายบุคคล (withdrawal criteria) และเกณฑ์การยุติทั้งโครงการ (termination criteria)
- มีการชี้แจง และ ได้รับความยินยอมจากผู้เข้าร่วมวิจัย

การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์

- ☺ การค้นหา/การทดสอบ/ การตรวจสอบ/ การพิสูจน์/ การค้นหาความจริงในธรรมชาติ อย่างเป็นระบบ ระเบียบ ด้วยกระบวนการที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ อันเป็นที่ยอมรับ ด้วยกระบวนการ การวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินผล การนำข้อมูล มาแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน (เช่น การวิจัยเชิงปริมาณ)
- ☺ การอธิบาย/ การตีความ จากการแสวงหาคำตอบ (เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ)
- ☺ การปรับปรุงการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ เรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ (เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ)

จริยธรรมกับการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์

จริยธรรมการวิจัยในคน (ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมาย
เกี่ยวกับการทดลองในคนโดยเฉพาะ)

การศึกษาวิจัยด้านสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์
ที่เข้าใจว่ามีความเสี่ยงน้อยต่อร่างกายของอาสาสมัครในการวิจัย

แต่ในความเป็นจริง อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อจิตใจ สถานะทาง
เศรษฐกิจและสังคม รวมถึง อันตรายทางกฎหมาย เช่น อาจถูกจับกุม
อาจถูกตีตราจากสังคม เป็นต้น **ซึ่งประเด็นเหล่านี้มักพบในการทำ
วิจัยเชิงคุณภาพ**

ความซับซ้อนของการ
วิจัยทางด้านสังคมศาสตร์
ปัจจุบันกับศาสตร์อื่น ๆ

ความสัมพันธ์

การวิจัยครอบคลุมทั้งการศึกษาที่จะต้องกระทำ
ต่อผู้ป่วยโดยตรงและการศึกษาวิจัยจากข้อมูล
ส่วนบุคคลของผู้ป่วยและอาสาสมัคร

การวิจัยทาง
ชีวเวชศาสตร์
(biomedical
research)

การทำวิจัยทาง
สังคมศาสตร์
(social science
research)

การวิจัยทาง
ระบาดวิทยา
(epidemiological
research)

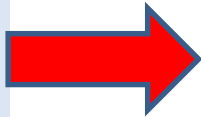
การวิจัยใหม่คน

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง
การทดลองทาง
การแพทย์และทางชีว
เวชศาสตร์

การวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตมนุษย์ พฤติกรรมมนุษย์
ความรู้สึก ทักษะคนดี เป็นการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
ตามความเป็นจริง ในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม แบ่งตามกลุ่ม
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา
มานุษยวิทยา (เชิงนิเวศ หรือเชิงชีววิทยา) และ อิเล็กทรอนิกส์สังคมศาสตร์ (E-Social Science)
เป็นการนำหลักสังคมศาสตร์ไปใช้บน อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ทัน

ความซับซ้อนของการวิจัยในคนกับ
ประเด็นด้านจริยธรรม

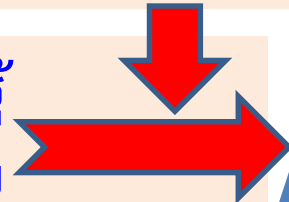
บูรณาการข้ามศาสตร์: ความก้าวหน้าทางวิชาการ/ การศึกษาวิจัย

- : การวิจัยทางชีวเวชศาสตร์ (Bio Medical Research) +
- : การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Science Research) +
- : การวิจัยทางระบาดวิทยา (Epidemiological Research) +

นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย
วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ให้ดีขึ้น

Mixed Methods

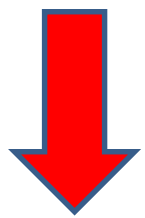
เนื้อหา+ความรู้
ระเบียบวิธีวิจัย
การบริหารจัดการงานวิจัย

- วิจัยเชิงปริมาณ
- วิจัยเชิงคุณภาพ
- วิจัยเชิงปฏิบัติการ
- วิจัยติดตาม
ประเมินผล
- วิจัยทางคลินิก
- อื่น ๆ

จริยธรรม
การวิจัย

การป้องกันความเสี่ยง

หลักจริยธรรมการวิจัย

1947 Nuremberg code

ความสมัครใจ

ความปลอดภัย

การให้ข้อมูล

การให้ความยินยอม

1964 Declaration of Helsinki

เคารพในศักดิ์ศรีมนุษย์

หลักผลประโยชน์ - ความเสี่ยง

ความเสมอภาค

1979 Belmont report

Nuremberg code 1947	Declaration of Helsinki 1964	Belmont report 1979
<p>☐ มีการพิจารณาคดีอาชญากรรมสงครามที่กรุงนูเรมเบิร์ก ประเทศเยอรมันนี</p> <p>☐ ค้นพบหลักฐานการใช้เซลล์ศึกของกองทัพนาซี ทดลองทางการแพทย์อย่างไร้มนุษยธรรม</p> <p>(ถูกทดลองให้ยุงที่มีเชื้อมาลาเรียกัด เมื่อรับเชื้อแล้วใช้ยาหลายชนิดฉีดเข้าที่ร่างกาย รวมทั้งมีการนำไปทดลองการเปลี่ยนแปลงสรีรวิทยาของร่างกายที่อยู่ในอุณหภูมิต่ำ โดยให้ถอดเสื้อผ้าแล้ว สวมชุดนักบินและให้ลงแช่ในน้ำผสมน้ำแข็งที่เย็นจัดจนอุณหภูมิต่ำในร่างกายลดลงมาที่ 30 องศาเซลเซียส แม้จะร้องขอให้หยุดแต่ก็ไม่ได้รับการเหลียวแล จนหมดสติ)</p> <p>☐ ถูกบังคับไม่ให้เปิดเผย โดยอ้างว่าเป็นความลับของกองทัพ</p> <p>☐ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดกฎเกณฑ์จริยธรรมการวิจัยในคน 10 ประการ ที่เน้นประเด็นสำคัญ คือ การยินยอมโดยสมัครใจ และต้องคำนึงถึงความเสียหายของอาสาสมัครด้วย</p>	<p>☐ ได้ถูกร่างขึ้นให้มีกฎเกณฑ์แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวิจัยในคน ในการประชุมสมัชชาแพทยสมาคมโลก (World Medical Assembly) ครั้งที่ 18 ที่กรุงเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์ มีการปรับปรุงปฏิญญานี้หลายครั้ง</p> <p>☐ เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทางชีวการแพทย์ (Biomedical research) เป็นหลัก</p> <p>☐ เพื่อให้แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ปฏิบัติตาม แต่สนับสนุนให้นักวิจัยสาขาอื่นนำไปปฏิบัติด้วย</p> <p>☐ จุดเน้นได้แก่ หน้าที่ของแพทย์และนักวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียวกัน คือ แพทย์ทำหน้าที่รักษาขณะเดียวกัน ก็ทำหน้าที่นักวิจัยไปด้วย จะต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเอง ทั้ง 2 บทบาท</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในการให้การรักษา แพทย์อาจต้องเป็นผู้ตัดสินใจแทนผู้ป่วยในการเลือกวิธีการรักษาที่คาดว่าจะเกิดผลดีกับผู้ป่วยมากที่สุด - ในฐานะนักวิจัย จะต้องให้ข้อมูลแล้วให้ผู้ป่วยที่จะเข้าร่วมวิจัย เป็นผู้ตัดสินใจเอง และต้องชี้แจงให้ชัดเจนว่าส่วนใดคือการรักษาตามมาตรฐานและส่วนใดคือการวิจัย 	<p>☐ หลักเกณฑ์และแนวทางด้านจริยธรรมในการคุ้มครองอาสาสมัครในการวิจัยของสหรัฐอเมริกา ตีพิมพ์ในปี 1979</p> <p>☐ มีหลัก 3 ประการ คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเคารพในศักดิ์ศรี - คำนึงถึงผลประโยชน์และความเสี่ยง - หลักความยุติธรรม <p>☐ กำหนดขึ้นจากนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิหลากหลายสาขา อาทิ ทางชีวการแพทย์ นักสังคมศาสตร์ นักกฎหมาย นักการบริหาร นักเศรษฐศาสตร์ นักการปกครอง</p> <p>☐ ไม่มีการทบทวนตั้งแต่มีการใช้</p> <p>☐ เหมาะสำหรับนักวิจัยหลากหลายสาขา</p>

2002 CIOMS ethical guideline

- The Council for International Organizations of Medical Sciences (CIOMS) is an international, non-governmental, non-profit organization established jointly by WHO and UNESCO in 1949.
- provides guidance for the proper application of the principles of the Declaration of Helsinki and focuses in developing countries.

CIOMS ethical guideline 2012: การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (MU-CERif, 2559)

CIOMS

ผู้อ่อนด้อย เปราะบาง

เคารพในความเป็นผู้อ่อนด้อย เปราะบาง (Respect for vulnerable persons) ความหมายของ ผู้อ่อนด้อย เปราะบาง คือบุคคลที่ไม่สามารถปกป้องตัวเองได้อย่างเต็มที่ ไม่สามารถทำความเข้าใจกับข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยที่ได้รับ ไม่สามารถตัดสินใจได้โดยอิสระ เช่น ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือทางจิต ผู้ป่วยโรคเอดส์ (HIV/AIDS) ผู้ป่วยหมดสติ (comatose) ผู้ป่วยพิการ (handicapped) นักโทษ (prisoners) นักเรียน นิสิต นักศึกษา (students) ทหาร (soldiers) กลุ่มคนที่มีพลัง อำนาจน้อย (marginalized people) เช่น ผู้อพยพ (immigrants) ชนกลุ่มน้อย (ethnic minority) กลุ่ม เบี่ยงเบนทางเพศ หรือกลุ่มรักร่วมเพศ (homosexuality) กลุ่มเปราะบางทางสังคม (socially vulnerable) เช่น พนักงานบริการ (sex workers) ผู้ติดยาเสพติด (drug addicts)

การทำวิจัยในกลุ่มเปราะบางต้องมีเหตุผลสมควร (Justification) ต้องขออนุญาตและมีลายเซ็นของผู้แทนที่ชอบด้วยกฎหมาย และมีการขออนุญาตบุคคลผู้นั้นด้วย การทำวิจัยในเด็ก ไม่สมควรทำการศึกษาในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า ยกเว้นอาสาสมัครเด็กกำพร้าอาจจะได้รับประโยชน์โดยตรง หรือผลการวิจัยอาจจะเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเด็กกำพร้าคนอื่นๆ และอนุโลมให้ผู้ดูแลเด็กใน สถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเป็นผู้ให้ความยินยอม ทั้งนี้ ต้องดำเนินการขอความยินยอมตามข้อกำหนดเช่นกัน

CIOMS ethical guideline 2012: การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (MU-CERif, 2559)

CIOMS

Guideline 15

บุคคลที่ตกอยู่ในสภาพอ่อนแอ เพราะบาง อ่อนด้อยความสามารถที่จะตอบปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย ทั้งที่ไม่เต็มใจ หรือตกอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (ผู้ต้องขัง/ ผู้ที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น เช่น เด็ก ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ ผู้ไต่บั๋งคับบัญชา นักเรียน นักศึกษา/ ผู้ด้อยสถานภาพทางสังคม ผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย ฯลฯ การนำคนกลุ่มเหล่านี้เข้าร่วมวิจัย จะต้อง

- ✓ มีความจำเป็นไม่สามารถทำวิจัยกับกลุ่มอื่นได้
- ✓ จะต้องมีการปกป้องที่เพิ่มขึ้นกว่าคนทั่วไป
- ✓ กระบวนการวิจัยจะต้องมีความเสี่ยงต่ำ ได้รับประโยชน์โดยตรงสูงและประโยชน์ต่อกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันสูง

Guideline 16

Research involving individuals who are not capable of giving informed consent

Guideline 17

Research involving children and adolescents

Guideline 18

Women as research participants

Guideline 19

Pregnant women and lactating women as research participants

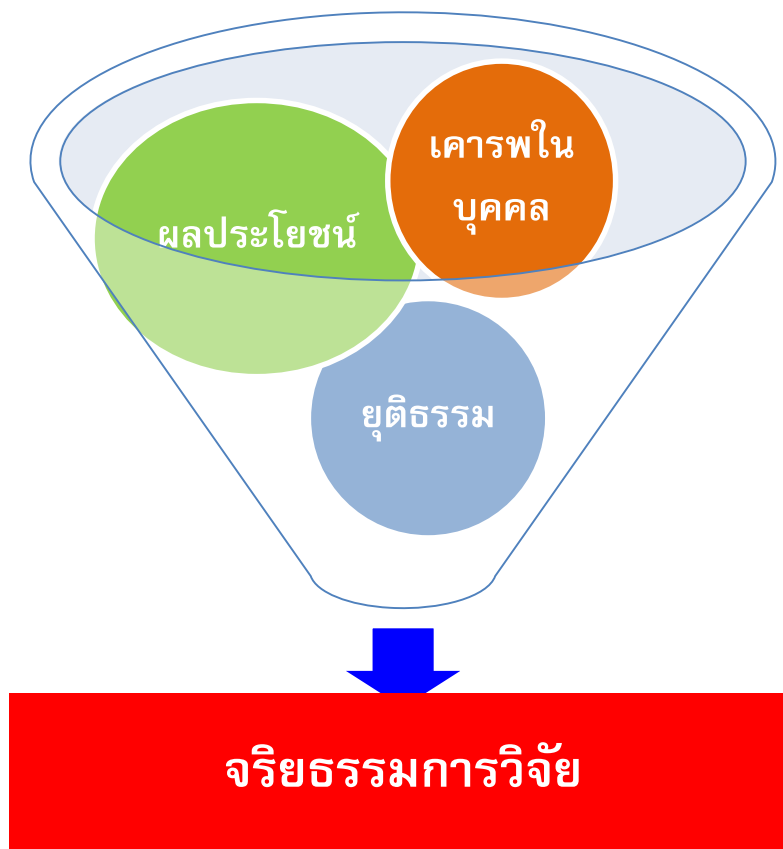

การทำวิจัยในกลุ่มประชากรที่เป็นเด็ก

อายุต่ำกว่า 7 ปี	7 - 12 ปี	13 - 17	18 ปีขึ้นไป
ยอมตาม ผู้ปกครอง	มีเอกสารชี้แจงฉบับง่าย และให้ผู้ปกครองร่วมลง นามในเอกสารชี้แจงนี้ด้วย	ให้ใช้เอกสารข้อมูล ที่มีข้อความเหมือน ฉบับสำหรับ ผู้ปกครองได้โดย ปรับสรรพนามให้ สอดคล้อง	ใช้ฉบับทั่วไป ไม่ต้องมีฉบับที่ ให้ผู้ปกครองลงนาม

จริยธรรมการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ กับ Belmont Report

หลักความเคารพในบุคคล (Respect for human dignity)

- เคารพในการขอความยินยอมโดยให้ข้อมูลครบถ้วน และให้ ผู้เข้าร่วมวิจัยตัดสินใจอย่างอิสระ ปราศจากการข่มขู่ บังคับ หรือให้สินจ้างรางวัล

หมายถึงการขอรับความยินยอมของบุคคลโดยบอกกล่าว

ในทางปฏิบัติอยู่ในรูปของการสนทนาหรือแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับ กระบวนการ สิทธิหน้าที่ และกำหนดให้มีคำยินยอมและความเป็นอิสระในการที่ผู้เข้าร่วมวิจัยจะตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม

การขอรับความยินยอมของผู้เข้าร่วมวิจัย จะปรากฏในรูปแบบของ เอกสารชี้แจงในการเข้าร่วมวิจัย (Participation Information Sheet)

นักวิจัยจะต้องระบุนรายละเอียดของการทำวิจัย

- ข้อความแนะนำตัวพร้อมการติดต่อของนักวิจัย ที่มา วัตถุประสงค์
- เหตุผลที่บุคคลได้รับเชิญเข้าร่วมวิจัย
- กระบวนการในการเข้าร่วมวิจัย
- ประโยชน์
- การปกป้องความเสี่ยงที่อาจเกิด ความสมัครใจและสามารถถอนจากการเข้าร่วมวิจัยได้ทันที โดยไม่ต้องบอกกล่าว
- รายละเอียด การติดต่อกับ ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยที่เป็นผู้ลงนามรับรอง การขอจริยธรรมการวิจัยของโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

และเมื่อบุคคลได้รับรายละเอียดต่าง ๆ แล้ว สมัครใจเข้าร่วมวิจัย ก็จะมีการแสดงความสมัครใจใน หนังสือแสดงเจตนายินยอม (Informed Consent)

หลักความเคารพในบุคคล (Respect for human dignity)

- เคารพในความเป็นส่วนตัวของผู้เข้าร่วมวิจัย (สิทธิส่วนบุคคล พฤติกรรมส่วนตัว พฤติกรรมปกปิด) การเคารพความเป็นส่วนตัว อาจทำโดยจัดสถานที่ในการขอความยินยอม การไม่ระบุชื่อ ที่เป็นการ ตีตรา เช่น คลินิกโรคติดต่อ คลินิกยาเสพติด เป็นต้น
- เคารพในการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวผู้เข้าร่วมวิจัย

- **เคารพในการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวผู้เข้าร่วมวิจัย**

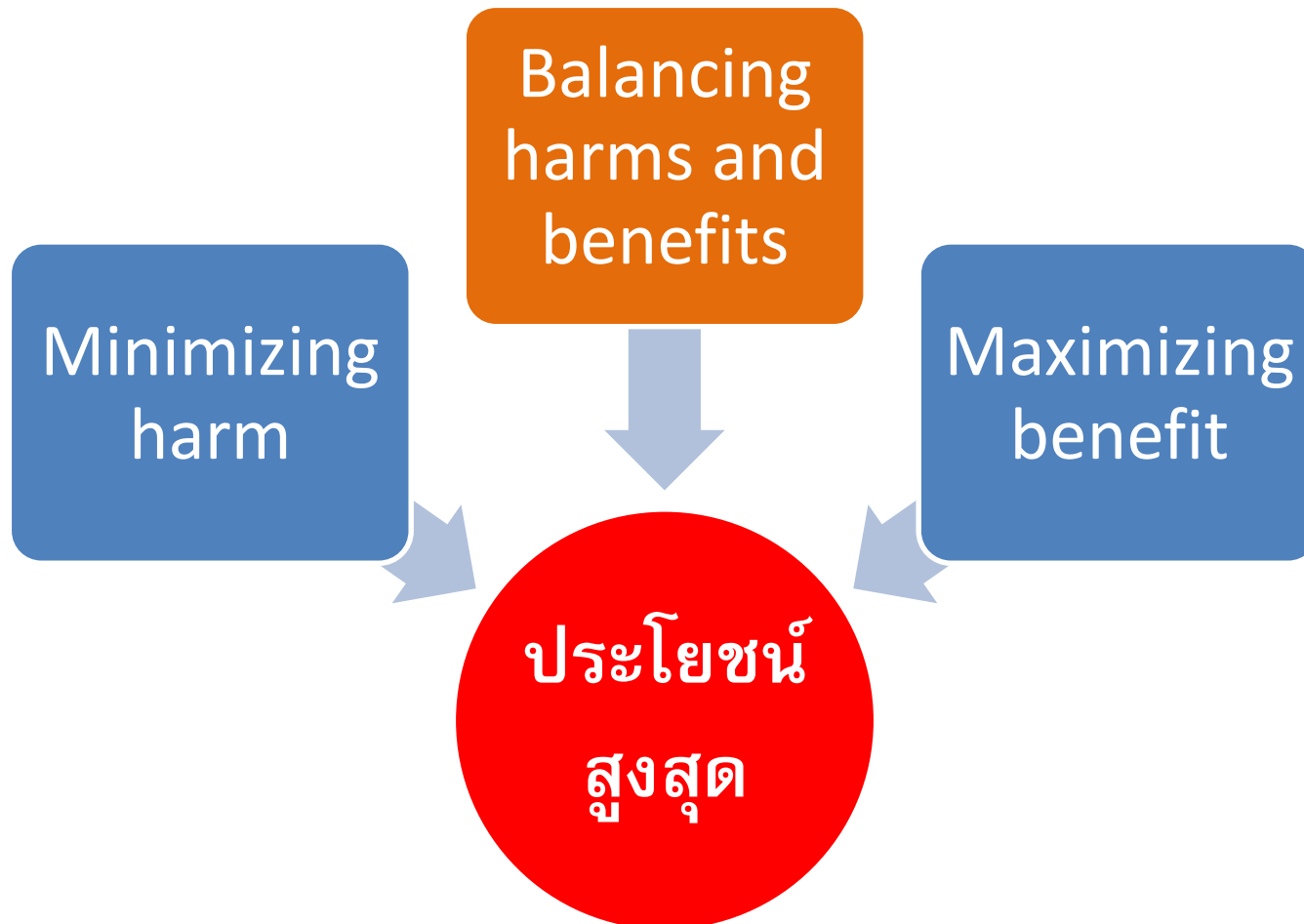
เป็นปฐมของการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นคนในหลาย ๆ วัฒนธรรมและจะ
ช่วยป้องกัน ความมั่นคงทางจิตใจได้

ดังนั้นมาตรฐานของการเคารพในการรักษาความลับจะป้องกันการเข้าถึงข้อมูล
การควบคุมและการแจกจ่ายข้อมูลส่วนบุคคล

ในทางปฏิบัติ นักวิจัยจะต้องระบุรายละเอียด การรักษาความลับและวิธีการทำลาย
เมื่อเสร็จสิ้นโครงการใน เอกสารชี้แจงฯ

หลักผลประโยชน์และไม่ก่ออันตราย

การสร้างประโยชน์ให้สูงสุด (maximizing benefit)

- ประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัยได้รับโดยตรง
- ประโยชน์เพื่อบุคคลอื่น ๆ
- ประโยชน์ของความก้าวหน้าทางวิชาการ
- ประโยชน์ต่อชุมชนที่อาสาสมัครอาศัยอยู่
- ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

การลดความเสี่ยงให้น้อยที่สุด (minimizing harm)

- เป็นหน้าที่ของผู้วิจัยที่จะต้องหลีกเลี่ยง ป้องกัน หรือให้เกิดอันตรายให้น้อยที่สุด นักวิจัยต้องพิจารณาว่า ‘มีความเสี่ยงน้อย: minimal risk’
- อาสาสมัครต้องไม่เสี่ยงกับอันตราย

สัดส่วนของประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมีมากกว่าผลกระทบ/ผลเสียที่อาจเป็นไปได้

- มีมาตรการที่จะป้องกัน หรือลดผลกระทบให้น้อยที่สุด
- มีการศึกษาอื่นที่ทำมาก่อนแล้วหรือไม่
- ผล บทเรียน/ประสบการณ์ที่ผ่านมา การเพิ่มพูนความรู้ เพิ่มปัญหาและแนว ทางแก้ไข

หลักยุติธรรม

หมายรวมทั้งความเที่ยงธรรม (fairness) และความเสมอภาค (equity)

เน้น ประเด็น การเลือกปฏิบัติ การเลือกบุคคลที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย จะต้องเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม ในแง่ของภาระและประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับจากการวิจัย

- ความยุติธรรมเชิงกระบวนการต้องมีกระบวนการที่ได้มาตรฐานและยุติธรรมในการพิจารณาโครงร่างการวิจัย เป็นกระบวนการอิสระ
- ความยุติธรรมมุ่งกระจายภาระและประโยชน์อย่างทั่วถึง นำไปสู่ข้ออ้างว่าไม่ควรแสวงหาประโยชน์จากการทำวิจัยในกลุ่มคนอ่อนแอหรือเปราะบางที่ไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ตนเองได้ เพียงเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ
- ความยุติธรรมสะท้อนโดยการไม่ทอดทิ้งหรือแบ่งแยกบุคคลหรือกลุ่มคนที่อาจได้ประโยชน์จากความก้าวหน้าของการวิจัย

หลักยุติธรรมกับการคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย

- เกณฑ์ในการคัดเลือก (คุณสมบัติของอาสาสมัครเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมวิจัย) ได้แก่ เกณฑ์คัดเข้า คัดออก ยุติ และ ถอนตัว เหมาะสม สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์สถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย
- กระบวนการคัดเลือกที่ไม่นำไปสู่ผลกระทบทางสังคมซึ่งอาจนำไปสู่การกล่าวโทษ การตีตรา หรือการเลือกปฏิบัติ
- วิธีการเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยต้องเป็นธรรม ไม่มีอคติลำเอียง หรือไม่เลือกปฏิบัติ
- เคารพสิทธิและการตัดสินใจของผู้ที่สนใจต้องการอาสาเป็นผู้เข้าร่วมวิจัย

Moral Principle

ประเด็นด้านจริยธรรมกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

→ หัวข้อวิจัย

→ ระเบียบวิธีวิจัย

→ การวิเคราะห์/ ตีความ

→ การเขียนรายงาน/ การนำเสนอ

Belmont

ศักดิ์ศรี (ตีตรา)

→ ปกป้อง

→ รักษาความลับ

→ ยินยอม

ผลประโยชน์ (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย)

ประโยชน์สูงสุด

ความเสี่ยงต่ำสุด

ยุติธรรม (การเลือกปฏิบัติ)

ไม่กระจาย ←

เลือกการให้ประโยชน์
โดยเฉพาะ ←

ประเด็นทางจริยธรรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ กับการป้องกัน

ชื่อเรื่อง

เป็นการตีตราหรือไม่/ เป็นการชี้นำหรือไม่

วัตถุประสงค์

มีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่าง: จริยธรรมการวิจัยในคน กับการป้องกัน

หัวข้อ/เนื้อหา	จริยธรรม	การป้องกัน
หัวข้อ เช่น <u>การบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่างพนักงานคนไทยกับผู้บริหารคนญี่ปุ่น</u>	(เป็นการตีตราหรือไม่/ เป็นการชี้นำหรือไม่/ ทำเพื่ออะไร)	<u>การปรับหัวข้อ</u> การบริหารจัดการ <u>การทำงานร่วมกัน (ความสัมพันธ์) ระหว่างพนักงานคนไทยกับผู้บริหารคนญี่ปุ่น ??</u>
คุณค่าทางทางวิจัย “การศึกษาพฤติกรรมทางเพศของพระสงฆ์ในจังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย” “การศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” “การศึกษาความเจ็บป่วย”	*มีความเสี่ยงสูง หรือไม่/ ละเมิดหรือไม่/ ประโยชน์สูงสุดในการนำไปใช้/ นำไปอ้างอิงทางวิชาการ/ *ผลกระทบต่อคุณภาพของข้อมูล ประสิทธิภาพการวิเคราะห์ ผลการศึกษา ความเคยชินของผู้เข้าร่วมวิจัย เช่น ความเคยชินจากการตกอยู่ในสภาพแวดล้อมของมลพิษ เลยตอบว่า ไม่มีผลกระทบ การตอบอาการเจ็บป่วยจากความรู้สึกนึกคิด ไม่ใช่จากการวินิจฉัยของแพทย์	<u>การปรับหัวข้อ</u> พระสงฆ์กับยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่านในสังคมไทย การตอบข้อมูลที่ผู้เข้าร่วมวิจัยเคยชิน ต้องมีการถามย้อนหลัง การตอบอาการเจ็บป่วยไม่สบายจากความรู้สึกของผู้เข้าร่วมวิจัย ต้องระบุให้ชัดเจนว่า จากการตอบด้วยตนเอง ไม่ใช่จากการวินิจฉัยของแพทย์

ตัวอย่าง: จริยธรรมการวิจัยในคน กับ การป้องกัน

วัตถุประสงค์วิจัย	จริยธรรม	การป้องกัน
<p>วัตถุประสงค์ มีความเหมาะสมกับการวิจัยหรือไม่ เพียงไร?</p> <p>“สื่อวิทยุชุมชนกับการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุในตำบลกระทู้มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม</p> <p>1) เพื่อศึกษาการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากวิทยุชุมชนที่มีต่อการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้สูงอายุในตำบลกระทู้มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม</p> <p>2) เพื่อตรวจสอบการโฆษณาที่เป็นเท็จ ของดีเจวิทยุชุมชนตำบลกระทู้มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม</p> <p>3) เพื่อตรวจสอบการปลอมแปลงหมายเลขทะเบียนตำรับยา หรือเลขประจำตัวผลิตภัณฑ์อาหารของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารตำบลกระทู้มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม</p> <p>4) เพื่อตรวจสอบการมีส่วนผสมของสารสเตียรอยด์ในผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ที่มีการโฆษณาและหรือจำหน่ายโดยวิทยุชุมชนตำบลกระทู้มล้ม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม</p>	<p>1.นักวิจัยเป็นนักวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ และไม่มีทีมงานที่เกี่ยวข้อง กับ วัตถุประสงค์วิจัย ข้อ 2-3-4</p> <p>2. การตรวจสอบน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงไร</p> <p>3. ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบผลเสียหายที่เกิดกรณี ผลวิจัยมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อน</p>	<p>ต้องพิจารณาว่า เป็น การศึกษาวิจัยหรือไม่</p> <p>ถ้าไม่ใช่ ก็ไม่ควรทำ</p> <p>ถ้าใช่ ต้องระบุวิธีการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิด</p>

การเก็บข้อมูล

- การเข้าถึงผู้ถูกวิจัย (กระบวนการขออนุญาตจนถึงตัวผู้ถูกวิจัย/ การประชาสัมพันธ์)
- ถ้ามเกินกว่าวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- ปัญหาการข้ามวัฒนธรรมของเครื่องมือที่แปลมาจากสังคมอื่น
- ปัญหาคำถามซ้ำซ้อน
- จำนวนข้อคำถาม ไม่สัมพันธ์กับเวลาที่ระบุในการให้สัมภาษณ์
- ความน่าเชื่อถือของการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- การกรอกที่มี แบบในการเก็บข้อมูล มากกว่า 1 แบบ เช่น
  - Paper-based
  - Online-based

(ผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึง ก็จะไม่มีโอกาสในการตอบ (ให้ใช้ทั้ง 2 วิธีในการเก็บข้อมูล)

การเขียนรายงาน/ นำเสนอข้อมูล

- ไตร่ตรองและตระหนักถึงการนำเสนอข้อมูลบางส่วนที่มีผลกระทบรุนแรงต่อผู้ถูกวิจัย
- คำนึงถึงผู้ใช้ประโยชน์จากการนำเสนอข้อมูล
- การระบุ (ชื่อ/ ที่อยู่/ รายละเอียด ฯลฯ) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรายงาน/ภาคผนวก

การวิเคราะห์ข้อมูล (คณะกรรมการต้องระมัดระวังในการพิจารณาประเด็นด้านจริยธรรมว่า ควรอยู่ในขอบเขตเพียงไร)

- แบบสอบถามที่ระบุให้ตอบทุกข้อ แต่ตอบไม่ครบ
- เลือกใช้ข้อมูลที่ตอบสนองผลประโยชน์ของนักวิจัยโดยไม่คำนึงถึงผลเสียของส่วนรวม
- กรณีมีข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ (Missing data) ควรเลือกหรืออธิบายวิธีการจัดการที่จะทำให้เกิดผลกระทบทางลบน้อยที่สุด

การตีความข้อมูล

- กรอบจริยธรรมและจรรยาบรรณนักวิจัยกับการตีความ
- การพิจารณาส่วนได้ส่วนเสียของผู้มีส่วนในการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิและสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมวิจัย

- ความปลอดภัยสำหรับผู้ที่จะเข้าร่วมวิจัย
  - การตั้งเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย และ เกณฑ์ยุติการวิจัยทั้งรายบุคคลและทั้งโครงการ
  - หากจำเป็นต้องรับ vulnerable subjects เข้าร่วมวิจัย จะต้องเพิ่มการดูแลอย่างไร เช่น การขออนุญาตผู้ปกครอง/ผู้แทนโดยชอบธรรม
  - กระบวนการเชิญชวนและให้ข้อมูลเพื่อขอความยินยอมให้เข้าร่วมวิจัย
    - ใครเป็นผู้ทำหน้าที่
    - วิธีการ/เวลาและสถานที่ (กาลเทศะ)
  - ความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ระหว่างเข้าร่วมวิจัย

ตัวอย่าง: จริยธรรมการวิจัยในคนด้านสังคมศาสตร์ กับการป้องกัน

เอกสารชี้แจง	จริยธรรม	การป้องกัน
<p><u>การปรากฏข้อความในเอกสารชี้แจง (ระบุในเกณฑ์การคัดเลือก)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> •ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ เนื่องจาก <ul style="list-style-type: none"> “ท่านเป็นคนพิการ บาดเจ็บไขสันหลังอย่างรุนแรง” “หนูเป็นโรคอ้วน หนูเป็นเด็กอ้วน น้ำหนักตัวเกิน” “ท่านเป็นผู้พันโทษ” “ท่านเคยกระทำความผิด....” “หนูมีพฤติกรรมทางเพศก่อนวัยอันควร” “ท่านเป็นผู้สูงอายุที่มีอาการหงุดหงิดตลอดเวลา” “ท่านเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมทางเพศที่มีความเสี่ยงในการติดเชื้อ HIV” “หนูเป็นเด็กเร่ร่อน” “ท่านมีคู่สมรสมากกว่าปกติ” 	<p>เป็นการไม่เคารพ ตีตรา ดูหมิ่น ฯลฯ สร้างความเสียใจ น้อยใจ ตกใจ ให้แก่ ผู้เข้าร่วมวิจัย</p>	<p>ต้องใช้วิจารณญาณ ความตระหนัก อย่างสูง เพื่อป้องกัน ผู้เข้าร่วมวิจัย</p>
<p><u>วิธีการศึกษา</u></p> <p>-ให้ผู้สูงอายุ ยืนขาเดียวบนเก้าอี้สูง เป็นเวลา 10 นาที</p>	<p>ต้องมีกระบวนการป้องกัน อุบัติเหตุ/ ความเสี่ยงที่จะไม่ปลอดภัย</p>	<p>ต้องมีเบาเชรองรับ มีพยาบาลคอยดูแล มีรถรับ-ส่ง ไปโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด</p>

ความละเอียดอ่อนของการวิจัยเชิงคุณภาพกับประเด็นด้านจริยธรรม

- เป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ธรรมชาติ เพื่อเข้าถึงความหมายภายในบริบทที่ศึกษา
- ใช้มนุษย์คือตัวนักวิจัยเองเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล
- ไม่ยึดโครงสร้าง ไม่ยึดรูปแบบที่ตายตัวในการดำเนินการวิจัย
- เน้นเกี่ยวกับด้านความรู้สึก ความนึกคิด จิตใจและความหมายโดยวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ซึ่งเป็นตัวแปรที่กำหนดปรากฏการณ์พฤติกรรมของมนุษย์
- ศึกษาแบบเจาะลึกและยาวนานจนเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ของสังคมอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง

ตัวอย่างแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ กับ ประเด็นด้านจริยธรรม

แนวทาง	จุดประสงค์ในการใช้	วิธีการเก็บข้อมูล	จริยธรรม (Belmont)
Ethnographic Approach (การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วิทยา)	ต้องการค้นหาความรู้ใหม่เกี่ยวกับกลุ่มชน/องค์กร เน้น บริบททาง วิถีชีวิต วัฒนธรรม และ สังคม ของคนในบริบทนั้น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - สันทนากลุ่ม - สังเกต - สันทนาระดับลึก - ศึกษาเอกสาร 	<p>☐ เคารพ ในศักดิ์ศรี/ การให้ ความยินยอม/ รักษาความลับ</p> <p>☐ ผลประโยชน์ - ความเสี่ยง</p> <p>☐ ความยุติธรรม</p>
Interpretivist Approach (การวิจัยเชิงตีความ)	ต้องการตรวจสอบว่าข้อสรุปที่สร้างขึ้นเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด เก็บข้อมูลจนอิ่มตัว เน้นการตีความเพื่อหาคำอธิบาย เข้าใจถึง 'Insider View'	<ul style="list-style-type: none"> - สันทนากลุ่ม - สังเกต - สันทนาระดับลึก - ศึกษาเอกสาร 	
Biographical/ Life History Approach (การวิจัยชีวประวัติ/ ประวัติชีวิต)	ทำความเข้าใจประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของบุคคล ว่ามีความหมาย และเบื้องหลังอย่างไรต่อผู้ที่ได้ประสบ เน้นการค้นหาคความหมายและตีความในระดับลึก	<ul style="list-style-type: none"> - สันทนาระดับลึก - สังเกต - ศึกษาเอกสาร 	
Conversation Analysis (การวิเคราะห์การสนทนา)	มุ่งศึกษาต่อแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวอักษร คำพูด รายละเอียดของบทสนทนา ลำดับของบทสนทนา และ วาทกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - สันทนาระดับลึก - สังเกต - ศึกษาเอกสาร 	
Psychoanalytic Approach (แนวความคิดวิเคราะห์)	ค้นหาพฤติกรรม แรงจูงใจ หรือ ประสบการณ์ภายในตัวตน หรือจิตใต้สำนึกของบุคคล เพื่อให้เชื่อมกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง	<ul style="list-style-type: none"> - สันทนากลุ่ม - สังเกต - สันทนาระดับลึก - ศึกษาเอกสาร 	

การวิจัยเชิงคุณภาพมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ร่วมวิจัย

- เป็นการดำเนินการเก็บข้อมูลให้มีลักษณะเป็นกระบวนการทางสังคมที่

ผู้ร่วมวิจัย (ผู้ถูกศึกษา) และ นักวิจัยเชิงคุณภาพ (ผู้ศึกษา)

- มีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา
- ติดต่อกันนานพอสมควรจนเกิดความไว้วางใจ

ผู้ร่วมวิจัย (ผู้ถูกศึกษา) แสดงพฤติกรรมอย่างเป็นธรรมชาติ

นักวิจัยจึงต้องมีขอบเขตและความตระหนัก

ของจริยธรรมทางการวิจัยอย่างยิ่ง

- ให้ความสำคัญกับความหมาย (Meaning)
ในทัศนะของผู้ร่วมวิจัยหรือผู้ที่ถูกศึกษา (emic views)
ไม่ใช่ ทัศนะของนักวิจัยหรือผู้ศึกษา (etic views)
- การตีความของนักวิจัยเชิงคุณภาพจึงเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวัง
อย่างยิ่งว่า **ผลของการตีความนั้น** **กระทบหรือละเมิดสิทธิของผู้ถูก**
วิจัย หรือไม่และเพียงใด และส่งผลต่อ **หลักจริยธรรมการวิจัยทาง**
สังคมศาสตร์ **ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ** หรือไม่ อย่างไร

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพกับจริยธรรม

ชื่อเรื่อง

- หัวข้อ/ ประเด็น/ชื่อเรื่อง การวิจัย (เป็นการตีตราหรือไม่?)

ตัวอย่าง ประสพการณ์การฆ่าสามี/คู่ครองของผู้หญิง: แนวคิดสตรีนิยม

ตัวอย่าง โครงการ การสำรวจสุขภาพผู้หญิง ที่ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศในกรุงเทพมหานคร

ตัวอย่าง ครอบครัวยุคใหม่กับความรุนแรงในชีวิตคู่

ตัวอย่าง การศึกษาพฤติกรรมการรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่น

กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพกับจริยธรรม

การสุ่มตัวอย่าง (snowball/ Respondent Driven Sampling/ Dimensional Sampling)

- จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัยที่กำหนดไว้ กับการเก็บได้จริง (จำนวนตัวอย่าง ไม่ใช่ประเด็นสำคัญ ความครอบคลุมของคุณสมบัติของตัวอย่าง สำคัญที่สุด และ จำนวนสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ที่เป็นจริง)

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล (แนวคำถาม)

- ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือหรือไม่?
ความเที่ยงตรง (Validity)? / ความเชื่อมั่น (Reliability)? /
Index of Item Objective Congruence : IOC?
- ต้องเป็นคำถามแบบมีโครงสร้าง กึ่งโครงสร้าง หรือไม่?

การเข้าถึงผู้เข้าร่วมวิจัย

- กระบวนการให้ได้มาซึ่งความสมัครใจ (ประชาสัมพันธ์)
- กระบวนการขออนุญาตจนถึงตัวผู้ถูกวิจัย
- การเคารพผู้เข้าร่วมวิจัย (บอกกล่าว-ยินยอม-เป็นความลับ)

วิธีการเก็บข้อมูล

- วิธีการเก็บข้อมูล (สัมภาษณ์ระดับลึก สันทนากลุ่ม กลุ่มสนทนา สังเกต)
- ความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation)

การพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องละเอียดอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ในเรื่องเพศสัมพันธ์ ด้วยคำถามที่เจาะลึก เช่น

ท่านมีคูเพศสัมพันธ์ในปัจจุบันกี่คน

ท่านมีการร่วมเพศ คีฬลละ กี่ครั้ง

ท่านมีการร่วมเพศทางทวารหนักหรือไม่ เป็นต้น

(นักวิจัย ควรชั่งน้ำหนัก ถึงประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย)

- การนั่งสังเกตพฤติกรรมการใช้บริการสาธารณสุขของแม่ในสถานบริการผ่านกล้องวงจรปิด (แม่ให้นมลูก แม่อาจตีลูกที่ตื้อ ชน เป็นต้น)
- การสัมภาษณ์หญิงบริการ โดยมีการถ่ายภาพประกอบ เพื่อนำไปยืนยันกับแหล่งทุนว่าได้ไปรวบรวมข้อมูลจากหญิงบริการมาจริง
- การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่ป่วยระดับติดเตียง
- การนำข้อมูลจากการวิจัยเรื่องการเสพยาเสพติดไปเปิดเผยให้เพื่อนตำรวจทราบ

- การใช้ข้อมูลทุติยภูมิร่วมในการศึกษา (เช่น ข้อมูลจากสื่อหนังสือพิมพ์/ อินเทอร์เน็ต/ นิตยสาร ฯลฯ) ร่วมกับข้อมูลปฐมภูมิกับ การขอความยินยอม และ ผลกระทบของ บุคคลที่ถูกอ้างอิงในข้อมูลทุติยภูมิ กับประเด็น ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักวิจัยทางสังคมศาสตร์

- การนำภาพถ่ายของผู้เข้าร่วมวิจัยมาประกอบการนำเสนอในรายงานวิจัย ซึ่งเป็นภาพถ่ายในการเข้าร่วมกลุ่มระหว่างการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก และ การจัดทำสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ระบุในเอกสารว่าจะมีการถ่ายภาพและบันทึกวิดีโอระหว่างการเก็บข้อมูล และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมเรียบร้อยแล้ว

- การใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ในการเก็บข้อมูล เกี่ยวกับ พฤติกรรมต่าง ๆ เช่น

การใช้ Google Map ร่วมกับ แบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์ผ่านทาง Online หรือ ผ่านทาง โทรศัพท์มือถือ เพื่อทำ mapping ผู้ที่ป่วยเป็นโรคเรื้อน หรือ โรคติดต่อที่ร้ายแรง ซึ่งอ่อนไหว ต่อความรู้สึกของคนในชุมชน หรือสังคม รอบข้าง

การใช้ เบอร์โทรศัพท์มือถือและพฤติกรรมการใช้มือถือของอาสา เพื่อนำไปสู่การค้นคว้า อาสาฯ มีพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างไร ติดต่อผู้ใดมากที่สุด และรองลงมา โดย นำมาเป็นวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลจะมีหลากหลายระดับ เนื่องจาก ประเด็นที่ตั้งไว้มีความยืดหยุ่นสูง นักวิจัยเชิงคุณภาพสามารถซักถามได้อย่างลึกที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ สามารถอธิบายได้ดีและเป็นจริงมากที่สุด การนำข้อมูลทั้งหมดมา ประมวลผล จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและพอควรที่จะนำข้อมูลมา อธิบายในหัวข้อ เหตุผล วัตถุประสงค์หลัก ที่กำหนดไว้ในการศึกษาเชิง คุณภาพ

การตีความข้อมูล

- กรอบจริยธรรมและจรรยาบรรณนักวิจัยเชิงคุณภาพกับการตีความ
- การพิจารณาส่วนได้ส่วนเสียของผู้มีส่วนในการวิจัย

การเขียนรายงาน/ นำเสนอข้อมูล

- การใช้ประโยคหรือคำพูดของผู้ถูกวิจัยมาอ้างอิงเป็น Quotation
- การระบุ (ชื่อ/ ที่อยู่/ รายละเอียด ฯลฯ) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทำย
Quotation
- การใส่ภาพประกอบของผู้ถูกวิจัยในการนำเสนอข้อมูล (ทั้งใน
Presentation/ report)

ข้อพึงปฏิบัติของนักวิจัย

- เตรียมโครงสร้างวิจัยอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย
- คำนึงถึงผู้เข้าร่วมวิจัยโดยเตรียมการอย่างเหมาะสมสำหรับ
  - กระบวนการคัดเลือก
  - การขอความยินยอม
  - การรักษาความลับ
  - การรับผิดชอบไม่ให้เกิดความเสี่ยงหรืออันตรายต่อผู้เข้าร่วมวิจัย
- มีวิธีการจัดการต่อกระบวนการวิจัยที่ไม่กระทบต่อผลประโยชน์ของผู้เข้าร่วมวิจัยอย่างเหมาะสม

- ทราบกติกการในการเข้าร่วมการวิจัยที่ดี (การยินยอมพร้อมใจ/
วัตถุประสงค์ของการให้ความยินยอม/ การได้รับการปกป้องสิทธิและ
ศักดิ์ศรี)
- ทราบสิทธิของตนเองในการเข้าร่วมวิจัย (ความมีอิสระเสรีในการตัดสินใจ
ด้วยตนเอง/ ความเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดและประโยชน์ที่จะ
ได้รับ)
- ตระหนักในการรักษาสิทธิของตนเอง (เข้าใจและรับรู้ถึงความเที่ยงธรรม
ที่ต้องได้รับ)

จริยธรรม: ประเด็นที่ยากลำบากในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

- กระบวนการสุ่มตัวอย่าง
- การใช้แบบสอบถามที่แปลจากภาษาอื่นที่มีลิขสิทธิ์
- การรักษาความลับ และ ความเป็นส่วนตัว
- การใช้ข้อมูลทุติยภูมิ
- ไม่สามารถให้การรับรองทางจริยธรรม
- การใช้วิธีการสังเกตในการทำวิจัย
- การใช้ภาษาอื่น ๆ / หรือ ใช้ล่ามในการเก็บข้อมูลวิจัย

จริยธรรมและจรรยาบรรณพื้นฐาน 10 ประการของนักวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ)

การเป็นนักวิจัยที่ดี ต้องปฏิบัติตาม จริยธรรมพื้นฐาน 10 ประการของนักวิจัย

ประการที่หนึ่ง	ต้องได้รับการยินยอมจากประชากรตัวอย่างในการวิจัย
ประการที่สอง	ต้องเคารพประชากรตัวอย่างเสมือนอาจารย์ของตน
ประการที่สาม	ต้องเก็บความลับของข้อมูลที่ได้จากประชากรตัวอย่างอย่างเคร่งครัด
ประการที่สี่	ต้องไม่ทำให้ประชากรตัวอย่างเกิดความบีบคั้นทั้งทางกายและใจ
ประการที่ห้า	ต้องให้เกียรติผู้ร่วมวิจัยและผู้มีส่วนช่วยเหลือในการวิจัย
ประการที่หก	ต้องให้เกียรติในการอ้างอิงข้อมูล
ประการที่เจ็ด	ต้องซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ไม่หลอกลวง ผลการวิจัยต่อสาธารณชน
ประการที่แปด	ต้องเอื้อเพื่อแผ่แผ่ความรู้ที่ได้จากการวิจัยให้เป็นสาธารณประโยชน์
ประการที่เก้า	ต้องหลีกเลี่ยงประเด็นหรือหัวข้อวิจัยที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องงมงาย
ประการที่สิบ	ต้องให้ผู้ใช้ข้อมูลเข้าถึงข้อมูลหรือผลการวิจัยโดยง่าย

(ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต, 2549)